

Začouzené listí a pozornost světa

S Jaromírem Typltem rozmlouvá Tomáš Suk

Jak se člověk z Liberce dostane na čtení do Ústí nad Labem, aniž by tu probíhal nějaký festival?

Vzpomněl si na mě Radek Fridrich. U nás to ani jinak nechodí. Vždycky si musí někdo někde vzpomenout, většinou jeden konkrétní člověk, a je v tom celá ta záhada paměti, která se chová podle vlastních zákonů: kolikrát zatvrzele vynechává a jindy se zase až neodbytně s něčím připomíná... Měl bych celou jednu docela zábavnou historii o tom, jak se mi řadu let nedařilo uspořádat autorské čtení v Ostravě. A s Ústím je to podobné. Před pěti roky jsem si tu domluvil čtení v Činoherním studiu a čekal mě prázdný sál. To proto, že jsem chtěl předběhnout ten okamžik, než si tu na mě někdo doopravdy vzpomene.

Má to být výčitka, nebo snad nějaká magie?

Určitě spíš to druhé. Vždyť já sám jsem v občanském povolání někým, kdo má za úkol vzpomenout si v pravé chvíli na to které jméno, a vím dobře, že můj výstavní plán se podřizuje zákonům, které jsou v lecčems skoro nevysvětlitelné. Proč po jednom autorovi skočím hned a jiného si znovu a znovu nechávám v záloze, i když mě zajímá? Jako by se mělo čekat na ten pravý čas.

A co prostor Galerie Emila Filly? Jak se ti tu četlo?

Galerie jsou podle mě místem jako stvořeným pro literární čtení. I v Liberci v Malé výstavní síni se snažíme takové večery pravidelně pořádat. Ty prostory často zajímavě zní, protože jsou vlastně prázdné, zabydlené jenom střídajícími se výstavami. Zrovna v nové Fillovcce je vynikající dozvuk! Navíc mě inspirovalo, že na studentské výstavě, která tam probíhala, se objevilo hned několik pokusů, jak různými materiály psát slova po zemi nebo v prostoru. Hned jsem se sám cítil nějakým dalším takovým pokusem.

Ještě se vrátím k první otázce. Při čtení jsi se zmínil o jakémsi vztahu k Ústí, co tě sem táhne?

„Začouzené Ústí by si zasloužilo pozornost světa.“ Ta věta se mi okamžitě vybaví, působí na mě jako zaklínadlo. Našel jsem ji v zápiscích Zdeňka Koška. Protože Ústí nad Labem, to je pro mě hlavně jeden byt v sedmém patře paneláku na sídlišti Skřivánek, kde je tajemná Koškova „kuchyně počasí“. Popřípadě Hydrometeorologický ústav na Kočkově, který ovšem znám zase jenom z Koškových obrazů a fantazií. Víte, že v Ústí kolem vás chodí jedna z vůbec nejzajímavějších osobností „surového umění“ – art brut? Francouzští sběratelé už to zjistili. V roce 2001 jsem Zdeňku Koškovi pomáhal vydat katalog jeho kreseb a zápisků *Jak se dělá počasí* a jeho světu jsem doslova propadl. Kuriózní je, že právě v tom citátu jsem udělal ediční chybu, protože jsem to z rukopisu přečetl jako „Začouzené listí by si zasloužilo pozornost světa“, zaujalo mě to jako nezvyklá představa, a než to autor stačil uvést na pravou míru, už to vyšlo. Tím líp si to teď pamatuju.

V posledních letech jsi se odmlčel a odešel z literární scény, slyšel jsem takové věci, jako že jsi chtěl napsat generační román. Co je na tom pravdy?

To je mi roztomilá fáma! Řekl bych až dojemná, protože je typická pro český kontext. Vrcholem všech literárních snů je pro nás generační román, popřípadě takzvaný velký společenský román. Já ovšem vím, že k něčemu takovému se naprosto nehodím. Brzo bych ztroskotal. Je pravda, že jsem kdysi neprozřetelně ohlásil přechod k próze. Jenže stejně zůstala kdesi na pomezí básně, protože jsem se úporně pokoušel propsat ke svému osobnímu mýtu a neprojevil jsem zrovna velký smysl pro realitu. Tím myslím tu společenskou, každodenní, vztahovou... Smysl pro realitu totiž znamená smysl pro banalitu. Právě s tou si musí prozaik umět dobře poradit. A já v tom zatím pokulhávám.

Jak jsi se dostal k trendu slam poetry?

Tak především, mám zásadní potíže vtěsnat se s textem do limitu tří minut. Nevěřím lidovému hlasování. Nesnáším hospody, už jen proto, že v nich člověk nasmrádně cigaretovým kouřem a ztratí hlas z toho mumraje a hukotu. Ve společnosti bavičů jsem obvykle zakřiknutej. A tak jsem si jednou řekl, proč to slam poetry nezkusit, když se na to tak úžasně nehodím? Myslím, že by člověk sám sebe neměl tak moc šetřit.

Právě ti vychází nová knížka s názvem „Stisk“. Co bys o ní chtěl ve stručnosti říct?

Je to knížka, o které jsem velmi dlouho váhal, jestli má vůbec vzniknout. Jednotlivé texty jsem měl napsané nebo rozepsané někdy i víc než deset let, ale pořád jsem neměl jistotu, jestli se opravdu snesou vedle sebe a chtějí se společně vydávat za knihu. Jsou to básně i prózy, nejčastěji ale něco mezi tím. Nakonec je k sobě stisknul čas. A nakladatelství Torst, které na autora vyvinulo ten správný tlak.

O tobě je známo, že se hodně angažuješ v kulturním dění, v literatuře, ve výtvarném umění i v divadle, co je ti nejbliž?

Odjakživa jsem na prvním místě cítil hudbu. Ověřil jsem si, že ve stavu největší skleslosti a beznaděje hudba jediná udrží člověka nad vodou. Její moc je nevysvětlitelná. Podle mě bylo pro poezii oddělení od hudby osudnou ztrátou. Ale neplést si to prosím s nějakým tradicionalistickým voláním po melodičnosti a písňové formě! Mám rád skřípavé a řezavé zvuky, k básním mě vlastně kdysi přivedla rocková hudba. Zásadní potíž je v tom, že sem sice zapálený, ale ne zrovna oslňující baskytarista...

Vyšlo v časopise H-aluze, Ústí nad Labem
prosinec 2007